

Norske lønns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel - det vil alle tjene på

Odd Rune Malterud og Terje Hernes Pettersen

2. mars 2016

Mandat og Presentasjonens innhold

- gi en redegjørelse for problemstillingen, beskrivelse av hvilke operasjoner som utføres, angivelse av omfanget av slike operasjoner, beskrive skipenes handlingsmønster samt en rettslig beskrivelse, herunder Norges folkerettslige eventuelle avgrensingsproblemer eller "gråsoner" som eventuelt måtte finnes i dagens regelverk.

1. Innledning
2. Ulike krav til arbeidsmiljø
3. Ulike rettigheter for arbeidstakere
4. Tilsyn
5. Handlingsrom
6. Hva må gjøres?

Situasjonen i dag

“Utvalget har merket seg at konstruksjons- og flerbruksfartøy i langt større grad enn den øvrige norskkontrollerte offshore-flåten, er registrert under fremmed flagg.” - Sitat Fartsområdeutvalget

- En stadig større andel fremmed flagg har kontrakter på norsk sokkel. De benytter sjøfolk med et lønnsnivå, sosiale ytelser og arbeidsrettigheter som ligger markant under det som følger av norsk lov og norske tariffavtaler. Det foregår med andre ord sosial dumping på norsk sokkel.
- Definisjon av sosial dumping: «Vesentlig lavere enn norsk standard»

Skjevheter mellom NOR, EU, FOC flagg

Store skjevheter avhengig av flagg mht:

- Arbeidsmiljø
- Arbeidstakeres rettigheter
- Lønnsnivå
- Kontroll

2. Arbeidsmiljø

«EU har vært en pådriver for å styrke arbeidsmiljøet, sikkerhet, security og forebygge sjøulykker innenfor EØS. Problemet er at EUs regler kun gjelder for fartøy flagget i EØS. Det betyr at skip som fører bekvemmelighetsflagg ikke er forpliktet til å følge dem.»

- Sitat Sjømannsorganisasjonenes rapport

- *Dermed oppstår to uheldige konsekvenser:*
  - *Et vesentlig ulikt sikkerhetsnivå, og en*
  - *ulik konkurranse, til skade for EØS flaggede skip.*

Krav til norske/EU flaggede skip

- Konsultasjon med arbeidstakere av sentrale spørsmål om helse, miljø og sikkerhet
- Påbud om bruk av personlig verneutstyr
- Krav til CE-merking (Europeisk standard) for personlig verneutstyr
- Opplæring om bruk av arbeidsutstyr
- Krav til å velge verneombud
- Verneombudets rett til midlertidig å stanse farlig arbeid
- Plikt til å opprette verne- og miljøutvalg

Krav til norske/EU flaggede skip 2

- Krav til bruk av sikkerhets- og verneutstyr ved særskilte arbeidsoperasjoner
- Særskilte krav til arbeid i høyden
- Bestemmelser om vern mot biologiske faktorer
- Regler for vern mot eksponering for kjemikalier
- Bestemmelser om vern mot mekaniske vibrasjoner
- Bestemmelser om vern mot støy
- Bestemmelser om vern mot kunstig optisk stråling

3. Arbeidstakeres rettigheter

Generelt:

- Hav av forskjell mellom internasjonal minstestandard (MLC) og norsk lov
- EU noe bedre enn internasjonal minstestandard

Arbeidstakeres rettigheter

«I internasjonal skipsfart er midlertidig ansettelse hovedregelen hvor de fleste sjøfolk går på kontrakter av 6-9 måneders varighet. Etter utløpet av kontrakten står sjømannen i praksis uten rettigheter overfor arbeidsgiver.

Sjømannsorganisasjonene har sett flere eksempler på sjøfolk som har jobbet i 30 år for samme arbeidsgiver på midlertidige kontrakter, plutselig får beskjed om at vedkommende ikke er ønsket lenger uten begrunnelse.»

- Sitater Sjømannsorganisasjonenes rapport

Ulike rettigheter på sokkelen

- Fast ansettelse vs. Midlertidig kontrakt
- Rettigheter mellom arbeidsperioder vs. «stå på bar bakke»
- Krav til saklig grunn til oppsigelse / begrunnelse
- Drøftelsesrett og forhandlingsrett
- Rettigheter ved masseoppsigelse og virksomhetsoverdragelse
- Fortrinnsrett ved nyansettelse
- Permisjonsrettigheter
- Diskrimineringsvern
- Varslingsregler

Varsling

«I internasjonal skipsfart er det ofte en kultur basert på frykt for å varsle. Dette både fordi det ikke er et vern mot varslere og fordi sjøfolk har et midlertidig ansettelsesforhold hvor en varsling av ubehageligheter lett blir er en sterk søknad til å ikke få en ny kontrakt.»

- Sitat Sjømannsorganisasjonenes rapport

- **Internasjonalt: ingen vern av varslere**
- **Varsles Ptil av utenlandsk mannskap på fremmed fartøy?**

55 skjevheter på norsk sokkel (utdrag av tabell)

Normer	NOR - flagg	EU - flagg	Bekvemmelighets- flagg	Arbeidsmiljø			
Lønnsvilkår				Tilrettelegging og organisering av arbeidet	✓	✓	✗
Norsk lønnsnivå	✓	✗	✗	Konsultasjon med de som har sitt arbeid om bord av alle sentrale spørsmål om helse, miljø og sikkerhet	✓	✓	✗
Rett til lønn ved sykdom utover 16 uker	✓	✗	✗	Informasjon til de som har sitt arbeid om bord om sikkerhets- og miljørisiko	✓	✓	✗
Rett til lønn ved sykdom som oppstår i fritiden	✓	✗	✗	Opplæring i sikkerhets- og miljøarbeid av de som har sitt arbeid om bord	✓	✓	✗
Lønnsgaranti ved arbeidsgivers konkurs	✓	✓	✗	Helsekontroll av alle som har sitt arbeid om bord	✓	✓	✗
Arbeidsvilkår				Påbud om bruk av personlig verneutstyr	✓	✓	✗
Turnusordning med jobb/fritid	✓	✗	✗	Krav til CE-merking for personlig verneutstyr	✓	✓	✗
Rett til fast ansettelse	✓	Betinget rett	✗	Kontroll og vedlikehold av arbeidsutstyr	✓	✓	✗
Rettigheter mellom arbeidsoppdrag	✓	✗	✗	Informasjon om farer ved bruk av arbeidsutstyr	✓	✓	✗
Krav til saklig grunn til oppsigelse	✓	✗	✗	Opplæring om bruk av arbeidsutstyr	✓	✓	✗
Krav til begrunnelse ved oppsigelse	✓	✗	✗	Krav til å velge verneombud	✓	✓	✗
Drøftingsrett før oppsigelse	✓	✗	✗	Verneombudets rett til midlertidig å stanse farlig arbeid	✓	✓	✗
Forhandlingsrett etter oppsigelse	✓	✗	✗	Plikten til å opprette verne- og miljøutvalg	✓	✓	✗
Oppsigelsesvern ved sykdom	✓	✗	✗	Krav til å sette av nødvendig tid til verneombudet til verne- og miljøarbeid	✓	✓	✗
Rettigheter ved virksomhetsoverdragelse	✓	✓	✗	Arbeidstakerens rett til å stanse farlig arbeid	✓	✓	✗
Rettigheter ved masseoppsigelse	✓	✓	✗	Tiltak for å unngå manuell håndtering av gjenstander	✓	✓	✗
Fortrinnsrett ved ny ansettelse	✓	✗	✗	Krav til bruk av sikkerhets- og verneutstyr ved særskilte arbeidsoperasjoner	✓	✓	✗
Likebehandling i arbeidslivet	✓	✓	✗	Særskilte krav til arbeid i høyden	✓	✓	✗
Medbestemmelse på arbeidsplassen	✓	✓	✗				
Rettigheter ved varsling om kritikkverdige forhold	✓	✗	✗				
Diskrimineringsvern/likebehandling							
Diskriminering pga. politisk syn, organisering mv.	✓	✓	✗				
Diskriminering pga. etnisitet, religion, opprinnelse	✓	✓	✗				

4. Tilsyn

Kontroll av flaggstater

- *«The EU approach is that international standards must be rigorously upheld, but unfortunately quite a number of flag States are systematically ignoring or seriously failing to implement and enforce international safety standards.»*
- **Sitat, EU Kommisjonens hjemmeside (DG Move)**
- EU/EØS: Kontroll med faktisk og formell implementering
- Internasjonalt: Ingen kontroll

Norsk tilsyn på sokkelen?

- Flaggstaten fører tilsyn
- De fleste flerbruksfartøy på sokkelen er utenlandsk
- Prosjektpersonell er unntatt tilsyn på norske og utenlandske skip

«Når flaggstaten har ansvaret for å kontrollere at skip i dets register oppfyller de internasjonale minstestandardene, så innebærer det i realiteten at sikkerheten på mange flerbruksfartøy på norsk sokkel er overlatt til administrasjoner på øyer i Stillehavet eller Karribien.»

- Sitat Sjømannsorganisasjonenes rapport

Språkkravet på norsk sokkel

«Når vi nå ser at norske arbeidstakere erstattes med utenlandske arbeidstakere på norsk sokkel, bl.a. på flerbruksfartøy, så stiller vi spørsmål om:

- Blir språkkravet fortsatt etterlevd på norsk sokkel?*
- I hvilken grad fanger Petroleumstilsynet opp den utviklingen som skjer og de sikkerhetsrisikoer dette kan innebære?*
- Hva gjør Petroleumstilsynet mht. tilsyn av dette kravet?»*

- Utdrag Sjømannsorganisasjonenes rapport

Undersøkelse av sjøulykker

«Havarikommisjonen vil som utgangspunkt ikke undersøke en sjøulykke med et utenlandsk flerbruksfartøy på norsk sokkel.»

- Sitat Sjømannsorganisasjonenes rapport

- Problem at bekvemmelighetsflagg ikke offentliggjør sine sikkerhetsundersøkelser.
- Skjer en ulykke med et utenlandsk flerbruksfartøy, så får vi trolig ikke vite hva som skjedde

Lovvalg i en individuell arbeidskontrakt

- Dom sept. 2015: Flaggstatens regler (Antigua Barbuda) gjelder mellom norsk arbeidsgiver og norsk arbeidstaker i norske farvann!

«En norsk arbeidstaker bosatt på Sola som arbeider for en norsk arbeidsgiver med hovedkontor i Stavanger, men tjenestegjør på et flerbruksfartøy registrert i Liberia (verdens nest største flaggstat), er i dag ikke underlagt arbeidsmiljøloven eller skipsarbeidsloven, men Liberias lov. Manglende regulering på norsk sokkel gjør at Norge har fraskrevet seg lovgiveransvaret for arbeidstakernes rettsstilling, og i stedet henvist dem til reglene i en borgerkrigherjet stat i et korrump regime i Afrika.»

- Sitat Sjømannsorganisasjonenes rapport

5. Handlingsrom for å innføre norsk lov

Handlingsrom og hjemmel finnes allerede

«Det foreligger allerede i dag hjemmel for å gi norske lønns- og arbeidsvilkår anvendelse på flerbruksfartøy uansett flagg. Med andre ord er det også et handlingsrom.»

- Sitat Sjømannsorganisasjonenes rapport

- Allmenngjøringsloven
- Arbeidsmiljøloven/rammeforskriften
- Skipssikkerhetsloven

- Skipsarbeidsloven må vurderes endret mht. virkeområde

EU retten et hinder?

Nei!

Fast norsk politikk siden 1992

- *«Dette innebærer at EØS-avtalen omfatter Norges landterritorium, indre farvann og territorialfarvann, men ikke økonomisk sone, kontinentalsokkel eller det åpne hav.»*

- Sitat EØS meldingen 2012-2013

Andre sokkelstater

- USA, Canada, Australia, Brasil og Indonesia stiller nasjonale krav

«En rekke sokkelstater har stilt krav om nasjonal lovgivning på sin sokkel. Hvis det virkelig skulle være slik at norske myndigheter mener at slike krav er folkerettsstridige, ville en naturlig oppfølging være å ta dette opp visa diplomatiske kanaler. Det har til vår kunnskap aldri vært gjort.»

- Sitat Sjømannsorganisasjonenes rapport

Continental shelf – Professor H. Ringbom

“It follows from the foregoing that states are not prevented from regulating conditions relating to employment, including wages, for foreign ships voluntarily entering their ports or installations.”

“Traffic between off-shore installations on the continental shelf or EEZ and the same state’s mainland is subject to very few international law limitations. This type of transport or services constitutes ‘cabotage’ trade.”

Ringboms konklusjoner

- Flaggstat og kyststat har delt kompetanse til å interne krav til skipet
- Sokkelstater som Brasil, USA, Indonesia og Australia har stilt krav uten protester > blitt akseptert og sedvanerett.
- Tilknytning mellom skipets aktivitet og kyststaten. Et skip som gjennom kontrakt har tilknytning mellom kyststaten og sokkelen, vil derfor kunne bli underlagt kyststatens lønns- og arbeidsvilkår.
- Kyststatens bruk av sanksjoner er noe begrenset.

Hva må gjøres?

- Gi norsk lov anvendelse på flerbruksfartøy
- Benytte hjemmel som allerede finnes
- Lovendring der nødvendig
- Pålegge operatører norske vilkår

Handling er nødvendig fordi:

Skape norske arbeidsplasser

- Det vil bidra til å sikre norske arbeidsplasser.
- Det er nemlig ikke mulig å bo i Norge på annet enn norske lønninger.
- Det er ikke snakk om å skjerme norske arbeidsplasser, men muliggjøre å bo og jobbe på norsk territorium.

Sikre lik konkurranse – heve sikkerhet

- Krav til skip uansett flagg vil gi lik konkurranse
- I dag er markedet uregulert, noe som gir store fordeler for rederier som operer med bekvemmelighetsflagg, med utenlandske sjøfolk med:
  - lavere sikkerhetsstandarder
  - dårligere rettigheter for sjøfolk
  - helt annet lønnsnivå enn i Norge.

Beskytte mot sosial dumping

- Norske lønns- og arbeidsvilkår uansett flagg vil beskytte utenlandske sjøfolk som jevnlig jobber i norske farvann mot sosial dumping.

Uten norske sjøfolk forvitrer næringen

- Den kompetansen som norske sjøfolk tar med seg når de går i land er helt avgjørende for maritime virksomheter som rederier, verft, utstyrsleverandører osv.
- Når utenlandske sjøfolk går i land drar de tilbake til sine hjemland, akkurat slik norske sjøfolk går i land i Norge når de fortsetter yrkeskarrieren.
- Hvis ikke rederier og andre maritime virksomheter har tilgang til maritim kompetanse, vil konsekvensen bli at virksomheter flyttes utenlands, noe som til en viss grad allerede har skjedd.

Takk for oppmerksomheten